

Till: Till Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
CC: helen.blomberg@regeringskansliet.se
Ärendenummer M2018/00331/R

Synpunkter på promemorian "Ett utökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare"

Inledande synpunkter

Den 11 mars i år är det sju år sedan jordävningskatastrofen i Japan som ledde till kärnkraftsolyckan vid kärnkraftverket Fukushima Daiichi. Mer än 160 000 människor tvingades fly strålningen vid olycksområdet. Beräkningar från Japans regering i december 2016 gör gällande att kärnkraftsolyckan kan kosta omkring 1700 miljarder kronor. I april förra året beräknade Japan Center for Economic Research att slutsumman kan bli betydligt högre, upp emot 5000 miljarder kronor.

Katastrofen visar återigen att det är vanliga människor som får betala kostnaderna för de katastrofer som industrin skapar. Människor har förlorat sina hem, sina jobb, sina företag, sina gårdar och för hela samhällen har levnadsförhållandena förändrats fullständigt. Men de har alltså inte kompenserats fullt ut.

Kärnkraftsindustrin liknar ingen annan industri eftersom den inte till fullo behöver kompensera offren för dess långtgående och transnationella olyckor.

Internationella regler och nationella lagar begränsar operatörerna och frikänner leverantörerna från ansvar vid en olycka. Utan denna form av ekonomiskt "olycksfrikännande" skulle inte något kommersiellt företag kunna försvara sitt ägande eller sin delaktighet i ett kärnkraftverk.

Faktum är att det inte finns någon annan bransch som åtnjuter ett så pass stort skydd för de fulla konsekvenserna av sina handlingar som kärnkraftsindustrin gör.

Det nuvarande systemet för ersättning vid en kärnkraftsolycka är medvetet konstruerat för att skydda kärnkraftsindustrin från ansvar och istället tvingas allmänheten att stå för kostnaderna för dess fel och katastrofer. Ett system där kärnkraftsföretag tvingas till full kompensation för de olyckor de riskerar att förorsaka blir alldeles för dyrt och inget företag har de resurser som krävs. Detta är därmed en illa dold subvention av kärnkraften.

Det finns inga säkra kärnkraftverk, även Sverige kan drabbas av en allvarlig olycka. Om en kärnkraftsolycka motsvarande den i Fukushima skulle drabba Sverige kommer tusentals svenskar att tvingas fly från sina hem. Sannolikt skulle, liksom i Japan, staten tvingas ställa upp och kompensera dem som drabbats.

Enligt nuvarande regler motsvarar ersättningsnivån i Sverige knappt 3 miljarder kronor. Även med de nya reglerna är ersättningsnivån marginell i jämförelse med de totala kostnaderna som kan uppstå vid en allvarlig olycka.

Det är uppenbart att detta system måste förändras i grunden. Nuvarande regler skyddar effektivt operatörerna från skadeståndskrav. Det handlar inte om att justera de internationella konventionerna, de är i grunden felaktigt konstruerade. Hela kärnkraftsindustrin måste hållas ansvarig och tillräcklig ekonomisk täckning måste säkerställas och krav måste kunna riktas även mot moderbolagen såväl som leverantörer.

Specifika synpunkter

Greenpeace välkomnar att atomansvaret höjs

Det är ett uppenbart byråkratiskt haveri att de "nya" reglerna ännu inte har kommit på plats, nästan 14 år efter EU beslutade att ratificera ändringsprotokollet till Pariskonventionen om skadeståndsansvar och dess tilläggskonvention. Det är också ett kraftigt underbetyg att två svenska regeringar inte på egen hand har gått vidare och löst upp denna knut, nu nästan åtta år efter riksdagens beslut. När så nu sker är det ett välkommet *första steg* som måste åtföljas av flera till dess att fullt ansvar kan utkrävas av bolagen och full ersättning till skadelidande garanteras.

Ersättningsnivån är långt ifrån tillräcklig

Som beskrivits ovan är varken det system som finns på plats eller de ersättningsnivåer som finns på långt när tillräckliga. Det är snarare att betrakta som en subvention och därmed inte förenligt med principen att kärnkraften ska bära sina egna kostnader.

Ersättningsbeloppet måste justeras mot inflation och valutaväxlingar

2010 beslutade riksdagen att bevilja propositionen om ökat skadeståndsansvar. Enligt propositionen ska kärnkraftsbolagen vara ersättningsansvariga till en summa motsvarande 1 200 miljoner euro. Det var snart åtta år sedan. 1 200 miljoner euro är inte lika mycket idag som för åtta år sedan och inte heller lika mycket om ytterligare åtta eller sexton år. Enligt propositionen motsvarade 1 200 miljoner euro 12 000 miljoner sek. Men sedan dess har inflationen har ätit upp omkring 700 miljoner kronor. 12 000 miljoner kronor år 2010 motsvarar idag omkring 11 300 kronor.

Nivån för SDR behöver höjas

Enligt promemorian motsvarar 1 000 miljoner SDR ungefär 11 800 miljoner kronor. Men stämmer detta verkligen? En genomgång av hur SDR-kursen stått i förhållande till sek under januari 2000 till januari 2018 visar att snittbeloppet under den perioden motsvarar 11 200 miljoner kronor. För att motsvara 1 200 miljoner euro 2010 behöver sannolikt de 1 000 föreslagna SDR höjas.

Med vänliga hälsningar

Rolf Lindahl, kampanjledare Greenpeace Sverige

rolf.lindahl@greenpeace.org, 070-397 58 70